

ної інформації збільшуються. Роста і результативність здійснюваного нею аналізу. Але, з урахуванням наявного потенціалу ККД та заслуг, усе ж вимушені визнати: використання інформації залишає бажати кращого. На противагу чи не кожному відомого закону збереження матерії й енергії, автоматизовані інформаційні системи шляхом аналізу і синтезу наявних відомостей можуть і повинні давати нову, раніше невідому оператору інформацію. Генеральна мета - прогнозування можливості скоєння злочину в певний час у визначеному місці, виявлення латентних злочинів. Завдання цілком реальне, практичні підходи до його рішення вже розробляються.

Література

1. Демьянчук Е.В. Мониторинг сети Интернет как мероприятие, проводимое с целью получения оперативно значимой информации [Текст] / Е.В. Демьянчук // Специальная техника у правоохранной деятельности: материалы II международной научно-практической конференции. - К.: Київський нац. ун-т внутрішніх справ, 2006. - С. 171-178.
2. История компьютера. [Электронный ресурс] - Режим доступа: <http://chernykh.net/content/view/14/38/>. - Назва з екрана.
3. Овчинский С.С. Оперативно-розыскная информация [Текст] / С.С. Овчинский. - М.: ИНФРА-М, 2000. - 367 с.
4. Орлов Ю.Ю. Застосування оперативної техніки в оперативно-розшуковій діяльності міліції (теорія і практика): монографія [Текст] / Ю.Ю. Орлов. - К.: Київський нац. ун-т внутрішніх справ, 2007. - 559 с.

5. По фото в соцсети можно узнать о человеке все! [Электронный ресурс] - Режим доступа: <http://3rm.info/publications/13829-po-foto-v-socseti-mozhno-uznat-o-cheloveke-vse.html>. - Назва з екрана.

6. Поиск человека по фотографии - это реальность [Электронный ресурс] - Режим доступа: <http://softopirat.com/main/399-poisk-cheloveka-po-fotografii-yeto-realnost.html>. - Назва з екрана.

7. Создана программа для поиска человека в Интернете по фото [Электронный ресурс] - Режим доступа: <http://zhzh.info/blog/2011-11-13-3096>. - Назва з екрана.

8. Хірсін А.В. Удосконалення автоматизованих інформаційно-пошукових систем, які використовуються у боротьбі з організованою злочинністю [Текст] / А.В. Хірсін // Право України. - №6. - 2004. - С.55-60.

9. Police. - 2001. - September. - P. 24-27. Выявление преступников с помощью информационных технологий [Текст] // Борьба с преступностью за рубежом. Информбюллетень. - М.: ВИНТИ, 2003. - № 6. - С. 25.

Бочковий О.В.,

кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник,
провідний фахівець НДЛ
з правових та організаційно-тактичних проблем
ОРД Луганського державного університету
внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка
Надійшла до редакції: 24.03.2016

УДК 343.985

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА РОБОТА У КРИМІНАЛЬНІЙ РОЗВІДЦІ

Мишко В. В.

Одним з інструментів збирання оперативної інформації під час кримінальної розвідки є кримінальний аналіз. Суттєву роль у здійсненні кримінальної розвідки за кордоном відіграє її інформаційне забезпечення. На теперішній час створено та інтегровано потужні інформаційні масиви за різними напрямками діяльності, що дозволяє ефективно здійснювати правоохоронну діяльність.

Результати опрацювання оперативно-розшукової інформації можуть дозволити кримінальним аналітикам оперативно-розшукових підрозділів отримати потрібну інформацію для проведення аналітичних досліджень: щодо установлення взаємовідносин у середовищі осіб, пов'язаних між собою спільною злочинною діяльністю; розкриття латентних злочинів і виявлення раніш невідомих потерпілих осіб, очевидців і виконавців злочину; виявлення організованої злочинної діяльності та встановлення лідерів злочинних формувань; виконання оперативно-розшукових завдань з протидії злочинності.

У подальшому науковому дослідженні доцільно на основі аналізу інформаційно-аналітичної роботи оперативно-розшукових підрозділів визначити роль і місце стратегічного кримінального аналізу в процесі протидії злочинності.

Ключові слова: кримінальна розвідка, кримінальний аналіз, інформаційне забезпечення, інформація, автоматизована система, оперативно-розшукова інформація, аналітика, розвідувальний аналіз.

Одним из инструментов сбора оперативной информации во время криминальной разведки есть криминальный анализ. Существенную роль в осуществлении криминальной разведки за рубежом играет ее информационное обеспечение. В настоящее время созданы и интегрированы мощные информационные массивы за разными направлениями деятельности, что позволяет эффективно осуществлять правоохранительную деятельность.

Результаты обработки оперативно-розыскной информации могут позволить криминальным аналитикам оперативно-розыскных подразделений получить нужную информацию для проведения аналитических исследований: относительно установления взаимоотношений в среде лиц, связанных между собой совместной преступной деятельностью; раскрытие латентных преступлений и выявление ранее неизвестных потерпевших лиц, очевидцев и исполнителей преступления; выявление организованной преступной деятельности и установление лидеров преступных формирований; выполнение оперативно-розыскных заданий из противодействия преступности.

В дальнейшем научном исследовании целесообразно на основе анализа информационно-аналитической работы оперативно-розыскных подразделений определить роль и место стратегического криминального анализа в процессе противодействия преступности.

Ключевые слова: криминальная разведка, криминальный анализ, информационное обеспечение, информация, автоматизированная система, опера-

**ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ
ПРАВНИЧИЙ ЧАСОПИС**

тивно-розсыкная информация, аналитика, разведывательный анализ.

One tool gathering intelligence on criminal intelligence analysis is criminal. An important role in criminal intelligence abroad plays its information security. At present, developed and powerful integrated information files for the different activities that can effectively carry out law enforcement activities.

The results of processing of operational information may allow criminal analysts search operations departments get information for analytical researches on establishing relationships among people connected by common criminal activity; Disclosure of latent crimes and identify previously unknown victims people, witnesses and perpetrators; detection of organized crime leaders and establishing criminal groups; perform search operations tasks to combat crime.

In further research is advisable based on analysis of information and analysis of operational and investigative units to define the role and place of strategic criminal analysis in the process of combating crime.

Key words: criminal intelligence, criminal analysis, information, information, automated system, operational and investigative information, analysis, exploratory data analysis.

Одним з інструментів збирання оперативної інформації під час кримінальної розвідки є кримінальний аналіз. Суттєву роль у здійсненні кримінальної розвідки за кордоном відіграє її інформаційне забезпечення. На теперішній час створено та інтегровано потужні інформаційні масиви за різними напрямками діяльності, що дозволяє ефективно здійснювати правоохоронну діяльність. [5, с.118]

Михайленко О.В. наголошує, що інформатизація кримінального аналізу сприятиме створенню та впровадженню в практику АРМ для підвищення ефективності і результативності роботи слідчих, оперативних працівників, експертів-криміналістів і в цілому боротьбі зі злочинністю.

Структура АРМ слідчого (оперативного працівника) передбачає наявність таких систем:

а) технічних засобів, що складаються з обчислювальної, комунікаційної, організаційної техніки і технічних засобів спеціального призначення;

б) програмних засобів, що складаються з системного (загального) і прикладного (спеціального) програмного забезпечення;

в) техніко-криміналістичного, методичного і тактичного забезпечення;

г) загальних і спеціальних інформаційно-довідкових баз знань тощо. Система технічних засобів АРМ слідчого (оперативного працівника) складається з комп'ютера: периферійне обладнання та відповідне програмне забезпечення та, за необхідності, комплексу техніко-криміналістичних засобів виявлення, дослідження та фіксації доказової інформації.

На підставі дослідження всього процесу створення інформаційних технологій для правоохоронних органів (у тому числі АРМ) та їх окремих етапів можна виділили низки принципів, на яких ґрунтується запропонована система, а саме: 1) відповідність алгоритму (нечіткого логічного виводу), який є фундаментом для створення певної інформаційної технології; 2) модульність і

системність (підсистеми створюються у вигляді окремих модулів за функціональним призначенням, які можуть використовуватися як самостійно, так і в комплексі); 3) адаптованість у сучасних операційних системах та інших програмних продуктах; 4) можливість перекладу на іншу мову програмування (у тому числі на мову наступних поколінь); 5) простота у використанні і надійність [4]. На нашу думку, формування загальновідомчих і галузевих підсистем здійснюється відповідно до таких принципів: функціонального призначення, нормативно-правової забезпеченості, фактичності даних, доцільності впровадження та експлуатації, нарощення та розвитку. Безумовно, цими принципами керуються і при створенні АІС, що здійснюють інформаційну підтримку оперативного-розшукової діяльності.

Відповідно до ст. 8 Закону України “Про оперативного-розшукову діяльність” оперативним підрозділам для виконання завдань ОРД за наявності передбачених ст. 6 цього Закону підстав надається право, зокрема: знімати інформацію з каналів зв'язку, застосовувати інші технічні засоби отримання інформації; створювати і застосовувати автоматизовані інформаційні системи (АІС). При створенні, функціонуванні та використанні інформаційних підсистем в оперативного-розшуковій діяльності необхідно керуватися Конституцією України, законами України від 02.10.1992 “Про інформацію”, від 25.06.1993 “Про науково-технічну інформацію”, від 21.01.1994 “Про державну таємницю”, від 5.07.1994 “Про захист інформації в автоматизованих системах”, від 23.12.1993 “Про авторське право і суміжні права”, від 4.02.1998 “Про Національну програму інформатизації”, від 4.02.1998 “Про Концепцію Національної програми інформатизації” тощо. Ця законодавча база використовується для всіх інформаційних підсистем, що обслуговують оперативного-розшукову діяльність, незалежно від їх функціонального призначення.

Найважливішим елементом кримінального аналізу є наявність повної, розгорнутої, достовірної інформації про правопорушення. Кримінальний аналіз здійснюється на підставі:

інформації з тематичних (періодичних) аналізів на оперативному й оперативного - тактичному рівнях;

визначення загроз, ризиків і збирання за ними інформації з наявних баз даних, з інформації від оперативного-розшукових відділів, відділів поліції, правоохоронних органів, ЗМІ тощо;

визначення об'єктів, яким притаманний окремо взятий профіль ризику і профілю загрози (області правопорушення та характерних лише для нього деталей) та алгоритму дій за ним в органах управління, а також їх реалізація безпосередньо в оперативно-службовій діяльності [1, с. 159].

Системами підтримки прийняття рішень називають інтелектуальні системи, за допомогою яких особи, що приймають рішення, мають змогу аналізувати ситуації, формулювати задачі, виробляти, контролювати й оцінювати варіанти рішень, які забезпечують досягнення поставленої мети. Згідно з таким узагальненим визначенням можна тлумачити СППР як одну з категорій управлінських інформаційних систем. Проте останні найчастіше визначаються як системи підготовки управлінських звітів – періодичних структурованих документів. На протипагу цьому СППР має бути дієвою інтерактивною системою, що реагує як на заплановані, так і на непередбачувані інформаційні запити, зорієнтована на специфічний

тип рішень або на множину взаємозв'язаних рішень і застосовується там, де неможливо або небажано мати повністю автоматичну систему. Сфера використання таких систем практично необмежена. Вони мають не лише суто економічне застосування, а й призначаються для правоохоронних органів, судового виробництва, органів виконання покарань, національної безпеки, служби охорони, воєнної розвідки, митниці, податкової поліції, міграційної служби та багатьох інших. Правоохоронна діяльність вирізняється в цьому списку, оскільки створення СППР у цій галузі можливе тільки в разі взаємодії математиків, юристів, практиків та фахівців з інформаційних технологій, причому готові системи мають працювати в умовах розподілених організаційних структур, що використовують різноманітні засоби автоматизації і не завжди забезпечені якісними каналами зв'язку.

Для успішного вирішення поставлених завдань з побудови інтелектуальної системи підтримки прийняття рішення щодо кримінального аналізу необхідно і достатньо:

1. Побудувати якісну, адекватну дійсності, але не перевантажену математичну модель, що описує область прийняття рішення в ОРД [2];

2. Підібрати найбільш відповідний математичний апарат для інтелектуальної системи підтримки прийняття рішення (використовуючи методи штучного інтелекту, теорії прийняття рішень тощо) [3];

3. Розробити АІС, яка вирішує основні завдання кримінального аналізу, з інтегрованою інтелектуальною системою підтримки прийняття рішення.

За допомогою оперативно-розшукової інформації вивчаються факти і явища з високим рівнем категоричності (час, місце скоєння злочину, спосіб злочинних дій) та низькою категоричністю (кримінальна активність, міжособисті контакти, взаємні впливи, зустрічі, інші події), які в різних поєднаннях надають можливість кримінальному аналітику встановити зв'язки між фактами, вчинками та їх наслідками. За допомогою оперативно-розшукової інформації встановлюється прихований механізм розвитку злочинної поведінки. Отже, оперативно-розшукова інформація є різновидом соціальної інформації, специфічної за метою та методами її отримання та режимом використання. Вона забезпечує конспірацію, надійне зашифрування джерел, можливість перевірки отриманих оперативних даних та їх використання тільки зацікавленими оперативними працівниками.

Фаріон О.Б. на основі аналізу оперативно-розшукової інформації, визначає три її види:

1. Інформація, що має універсальне значення для прогнозування індивідуальної поведінки, профілактики і розкриття злочинів. Даний вид інформації формується навколо чинників, що впливають на оперативну обстановку, і характеристику осіб, які за певного збігу обставин можуть скоїти злочин (особи, що становлять оперативний інтерес). Така інформація характеризується соціальними явищами криміногенного характеру та відображає об'єктивні явища, які залишаються до певного часу нейтральними для оперативно-розшукової діяльності (наприклад, опис зовнішності, захоплені, інтересів, кола спілкувань осіб, що вивчаються).

2. Інформація, що забезпечує кримінальне карне судочинство, - докази. Така інформація створюється обставинами злочину і подальшими діями злочинців, їх співучасників та осіб, причетних до злочину. Її зміст - фактичні дані, що вказують на подію злочину, дії злочинців, обставини, обтяжуючі або пом'якшуючі їх

провину, та інші чинники, які характеризують предмет доказів, а також дані, що забезпечують розшук осіб, які ухиляються від судочинства.

3. Інформація, отримана з метою забезпечення протидії оперативно-розшукової діяльності. Цей вид інформації характеризується даними про загальну оперативну обстановку, яку необхідно враховувати при виборі прийомів і способів для проведення оперативно-розшукових заходів. Чинниками такої інформації є: характеристика осіб, що перевіряються, можливості негласного апарату, особливості контрзаходів, що виконуються зацікавленими особами, тощо.

За кожною отриманою із зазначених видів інформацією кримінальному аналітику необхідно прийняти рішення про її необхідність, зберігання і подальше використання [6, с. 195].

Засоби аналітичної обробки допомагають знизити витрати й заощадити час на пошук інформації, істотної для розкриття та розслідування злочинів. Сфери застосування таких систем різноманітні. Серед них можна виокремити:

розслідування фактів шахрайства – оперативне збирання та аналіз інформації з різних джерел (повідомлення, результати попереднього розслідування, банківська і фінансова інформація), установа неясних зв'язків, часовий аналіз, що виявляє нестикування в подіях, виявлення нових слідів у справі і т. ін.;

розвідувальний аналіз (комп'ютерна розвідка) – знімання інформації з радіоефіру й телефонних ліній, нагромадження даних оперативної роботи (фіксація подій, де з'являються підозрювані, аналіз їхніх зв'язків і т. ін.); аналіз послідовності малозначущих на перший погляд подій (наприклад, регулярне перерахування невеликих сум різними особами на один рахунок) з метою виявлення прихованих закономірностей; а також планування цілей розвідки, формування і перевірка робочих гіпотез, організація збирання, тестування та інтерпретації даних із подальшим поданням результатів у вигляді діаграм, схем, таблиць, графіків;

визначення потенційних об'єктів і суб'єктів кримінальної активності – профілактика злочинів, ідентифікація порушників закону, з'ясування цілей, часу та об'єктів можливого злочину, запобігання масовим злочинам і терористичним актам, прогнозування можливостей і напрямків промислового шпигунства, побудова картини обвинування і врахування всіх факторів;

непроцесуальне використання даних – аналіз публікацій у відкритому друці, формування громадської думки, підготовка контрактів для комерційних структур і т. ін.

Результати опрацювання оперативно-розшукової інформації можуть дозволити кримінальним аналітикам оперативно-розшукових підрозділів отримати потрібну інформацію для проведення аналітичних досліджень: щодо установа взаємовідносин у середовищі осіб, пов'язаних між собою спільною злочинною діяльністю; розкриття латентних злочинів і виявлення раніш невідомих потерпілих осіб, очевидців і виконавців злочину; виявлення організованої злочинної діяльності та встановлення лідерів злочинних формувань; виконання оперативно-розшукових завдань з протидії злочинності.

У подальшому науковому дослідженні доцільно на основі аналізу інформаційно-аналітичної роботи оперативно-розшукових підрозділів визначити роль і місце стратегічного кримінального аналізу в процесі протидії злочинності.

Література

1. Албул С.В. Концепція розвитку кримінальної розвідки органів внутрішніх справ України / С.В. Албул, О.Є. Користін // Південноукраїнський правничий часопис. - 2015. - № 1. - С. 158-163.
2. Андрощук О.С. Модель виявлення порушників законодавства на державному кордоні із застосуванням ієрархічного нечіткого логічного виводу / О. С. Андрощук, О. В. Михайленко // Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони : наукове видання / [гол. ред. О. Ю. Пермяков]. К. : Вид-во Національного університету оборони України ім. Івана Черняхівського. 2014. - № 1(19). - 160 с. - С. 5-10.
3. Михайленко О.В. Методика здійснення кримінального аналізу протиправної діяльності на ділянці відповідальності органу охорони державного кордону / О. В. Михайленко // Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: військові та технічні науки : наукове видання / [гол. ред. Б. М. Олексієнко]. - Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2014. - № 1(61). - 444 с. - С. 137-152.
4. Рекомендації щодо здійснення кримінального аналізу протиправної діяльності на ділянці відповідальності

органу охорони державного кордону // Збірник наукових праць Національної академії державної прикордонної служби України. Серія: військові та технічні науки. - 2014. - № 2(62) - С.72 -85.

5. Сокол В.Ю. Полицейский розыск в Германии / В. Ю. Сокол // Вестник Краснодарского университета МВД России. - 2009. - № 1. - С. 116-123.

6. Фаріон О.Б. Алгоритм опрацювання оперативної-розшукової інформації для забезпечення потреб кримінального аналізу злочинної діяльності / О.Б. Фаріон // Збірник наукових праць Національної академії державної прикордонної служби України. Серія: військові та технічні науки. - 2013. - № 1 (59). - С.194-203.

Мишко В. В.,
кандидат юридичних наук
доцент кафедри оперативної-розшукової
діяльності
факультету № 1 ОДУВС
Надійшла до редакції: 13.03.2016

УДК 343.9:343.359:343.326(4/9)

ПРОТИДІЯ ФІНАНСУВАННЮ ТЕРОРИЗМУ У ЗАРУБІЖНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

Свиридюк Н. П.

У статті розглянуто деякі питання зарубіжного досвіду протидії фінансуванню тероризму. Зокрема, проаналізовано законодавство США, країни, яка на сьогодні найчастіше піддається терористичним нападам. На основі вивчення законодавства ФРН, зроблено висновок, що ця країна, як і США, в повній мірі імплементувала в національне законодавство положення міжнародних конвенцій та Спеціальних рекомендацій FATF, спрямованих на протидію фінансуванню тероризму. Розглянуто Кримінальний кодекс Франції, в якому встановлена відповідальність за фінансування тероризму, що розглядається як одна з форм прояву тероризму. Досліджено деякі закони Іспанії, однієї з держав, яка виконала рекомендації Міжнародної Конвенції ООН, правовою основою національної системи протидії фінансуванню тероризму якої стали Закон "Про попередження і блокування фінансування тероризму", Органічний закон про правовий режим контролю за обміном валюти, а також закон, що стосується заходів щодо попередження відмивання грошей. Акцентується увага на кримінальному законодавстві Великобританії та Австрії. Вивчаючи досвід країн Європи та Америки щодо кримінального законодавства стосовно норм, які забезпечують боротьбу з фінансуванням тероризму, зауважено, що країни пострадянського простору також перебувають у процесі щодо кримінально-правових заходів протидії фінансуванню тероризму. На прикладі кримінального законодавства Індії, зауважено, що відповідальність за фінансування тероризму передбачена й в окремих країнах Південної Азії.

Ключові слова: кримінальне законодавство, тероризм, протидія фінансуванню тероризму, боротьба з фінансуванням тероризму, зарубіжний досвід.

В статті рассмотрены некоторые вопросы зарубежного опыта противодействия финансированию

тероризма. В частности, проанализировано законодательство США, страны, которая сегодня чаще всего подвергается террористическим нападениям. На основе изучения законодательства ФРГ, сделан вывод, что эта страна, как и США, в полной мере имплементировала в национальное законодательство положения международных конвенций и специальных рекомендаций FATF, направленных на противодействие финансированию терроризма. Рассмотрены Уголовный кодекс Франции, в котором установлена ответственность за финансирование терроризма и рассматривается как одна из форм проявления терроризма. Исследованы некоторые законы Испании, одной из стран, которая выполнила рекомендации Международной Конвенции ООН, правовой основой национальной системы противодействия финансированию терроризма которой стали Закон "О предупреждении и блокировании финансирования терроризма", Органический закон о правовом режиме контроля за обменом валюты, а также закон, касающийся мер по предупреждению отмывания денег. Акцентируется внимание на уголовном законодательстве Великобритании и Австрии. Изучая опыт стран Европы и Америки по уголовному законодательству в отношении норм, обеспечивающих борьбу с финансированием терроризма, отмечено, что страны постсоветского пространства также находятся в процессе уголовно-правовых мер противодействия финансированию терроризма. На примере уголовного законодательства Индии, отмечено, что ответственность за финансирование терроризма предусмотрена и в отдельных странах Южной Азии.

Ключевые слова: уголовное законодательство, терроризм, противодействие финансированию терроризма, борьба с финансированием терроризма, зарубежный опыт.

The article deals with some issues of international
© Н.П. Свиридюк, 2016